

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ**

КОЧУРСЬКА ІННА ВІКТОРІВНА

УДК 378.147:37.011.3-051:78:[7:37.091]

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ
У МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис
Роботу виконано у Вінницькому національному аграрному університеті,
Міністерство аграрної політики України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент
Герасимова Ірина Геннадіївна,
доцент кафедри педагогіки та професійної освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
(м. Вінниця).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лавріненко Олександр Андрійович,
завідувач відділу змісту і технологій навчання
дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України (м. Київ);

кандидат педагогічних наук, доцент
Лісовий Вадим Анатолійович,
завідувач кафедри музики факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи Чернівецького
національного університету імені Юрія
Федьковича (м. Чернівці).

Захист відбудеться 31 січня 2018 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.451.01 в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН
України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9, 5-й поверх, зал
засідань.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті www.ipood.com.ua та у бібліотеці
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України за адресою: 04060,
м. Київ, вул. М. Берлинського, 9.

Автореферат розіслано 29 грудня 2017 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. І. Сотська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Соціокультурні перетворення, що відбуваються в українському суспільстві, інтеграція держави в європейське співтовариство зумовлюють необхідність реформування вітчизняної освіти, зокрема професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах, на засадах демократії та гуманізму. Результатом означеної підготовки на сучасному етапі розвитку педагогічної науки й практики має бути не лише опанування студентами спеціальних знань і набуття виконавських умінь, а й сформованість у них системи гуманістичних цінностей, внутрішніх мотивів професійної діяльності, гуманних якостей і вмінь взаємодії з учнями на основі діалогу, співпраці й партнерства, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

Нормативно-правові основи гуманізації як провідного вектора розвитку вітчизняної освіти відображено в Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про культуру» (2010), Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті (2001), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2012), Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір (2004), Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004), Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» (1994), Концепції загальної мистецької освіти (2003), Дорожній карті мистецької освіти ЮНЕСКО (2006).

Питання професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів широко висвітлено в працях українських учених, що ґрунтуються на вивченні й критичному осмисленні вітчизняного (В. Барвінський, В. Верховинець, М. Лисенко, П. Козицький, Г. Нейгауз, В. Пухальський, Б. Яворський) і зарубіжного (Ф. Бузоні, К. Мартінсен, А. Шнабель та ін.) досвіду, зокрема: історичні передумови розвитку музичної освіти й вітчизняної музично-педагогічної думки (О. Михайличенко, О. Ростовський); теоретичні і методичні основи мистецької діяльності (Г. Падалка); інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики (Н. Мозгальова); теорія загальної і мистецької педагогіки, формування педагогічної культури педагога-музиканта (О. Рудницька); професійної майстерності вчителя (А. Козир), застосування культурологічного (О. Щолокова) та аксіологічного (Г. Щербакова) підходів; індивідуалізація навчання (О. Пехота); інтеграція вітчизняної мистецької освіти до європейського освітньо-культурного простору (О. Шевнюк).

У сучасному педагогічному дискурсі розкрито окремі аспекти проблеми гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музиканта: історія гуманізації музичної освіти й виховання дітей та молоді (С. Горбенко); ціннісна парадигма музичної освіти (В. Дряпіка); формування духовного потенціалу особистості у сфері музичного мистецтва (О. Олексюк); гуманістичної спрямованості майбутнього вчителя музики (В. Орлов).

Попри належне розроблення вченими різних аспектів означеної проблеми, виявлено відсутність досліджень, у яких розкриваються педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах (музичних училищах, училищах культури і мистецтв).

Теоретичний аналіз наукових джерел, вивчення практичного досвіду викладачів мистецьких навчальних закладів щодо професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у контексті дослідження дали змогу виявити суперечності між:

– завданнями підготовки майбутніх педагогів-музикантів в умовах демократичних змін і авторитарно-репродуктивним характером її здійснення в мистецьких навчальних закладах;

– об'єктивною необхідністю реалізації гуманістичних засад у професійній підготовці майбутніх педагогів-музикантів і відсутністю змістово-методичного забезпечення означеного процесу;

– сучасними вимогами до професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів, здатних здійснювати навчання учнівської молоді на гуманістичних засадах, і невизначеністю педагогічних умов щодо їх реалізації.

Актуальність і практичне значення порушеної проблеми, недостатня її розробленість у педагогічній теорії, потреба в подоланні окреслених суперечностей зумовили вибір теми дослідження – **«Педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Вінницького національного аграрного університету з теми: «Теоретико-методичні основи забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю у ВНЗ I-IV рівнів акредитації» (РК № 0112U006697). Тему роботи затверджено Вченою радою Вінницького національного аграрного університету (протокол № 9 від 27.04.2012 р.) та узгоджено Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 1 від 29.01.2013 р.).

Об'єкт дослідження – гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

Предмет дослідження – педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

Відповідно до об'єкта, предмета й мети, визначено **завдання** дослідження:

1. Вивчити стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці.
2. Обґрунтувати педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.
3. Визначити й охарактеризувати критерії, показники і рівні сформованості гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта.
4. Теоретично обґрунтувати та апробувати модель гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

5. Розробити навчально-методичне забезпечення з гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

Концептуальна ідея дослідження ґрунтується на положенні, що в сучасних умовах нагальною потребою є втілення гуманістичних основ у професійну підготовку майбутніх педагогів-музикантів, діяльність яких має скеровуватись на формування самобутньої особистості учня, його інтелекту, почуттів, світогляду, моральних якостей засобами музичного мистецтва. Гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів забезпечить максимальну реалізацію майбутніми фахівцями власного потенціалу, посилення навчальної мотивації студентів, перетворення їх на суб'єктів саморозвитку, діалогічної взаємодії, співпраці з іншими учасниками освітнього процесу, сформованість у майбутніх педагогів-музикантів гуманістичної спрямованості, що гарантуватиме їх здатність здійснювати навчання й виховання учнівської молоді на гуманістичних засадах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах буде результативною та сприятиме формуванню гуманістичної спрямованості особистості майбутніх фахівців за умов: формування в студентів позитивної мотиваційної установки на гуманне ставлення до людей і до себе; забезпечення змісту суспільно-гуманітарних, психолого-педагогічних і фахових дисциплін гуманітарною складовою; підготовка викладачів мистецьких навчальних закладів до суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу.

Методологічну основу дослідження становлять: філософські, психологічні та педагогічні ідеї гуманізації та гуманітаризації освіти; індивідуальний, культурологічний, аксіологічний, діалогічний, інтегративний підходи та принципи гуманізації, демократичності, системності, зв'язку навчання з практикою щодо гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів; провідні положення психології та педагогіки професійної освіти; положення про роль мистецтва у розвитку особистості.

Теоретичну основу дослідження становлять положення: філософії освіти, гуманізації та гуманітаризації освітнього процесу (В. Андрущенко, В. Бех, М. Берулава, Р. Беланова, І. Зязюн, В. Кремень та ін.); теорії професійної освіти (С. Гончаренко, Л. Лук'янова, Н. Ничкало та ін.); особистісно-орієнтованого підходу (Г. Балл, І. Бех, Н. Бібік, Є. Бондаревська, С. Кульневич, О. Пехота, С. Сисоєва, О. Сухомлинська, Л. Хомич та ін.); теорії розвивального й проблемного навчання (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Г. Ципін та ін.); інноваційних технологій навчання (О. Дубасенюк, О. Мороз, А. Нісімчук, О. Падалка, Є. Панасенко, П. Щербань та ін.); теорії розвитку особистості педагога (Н. Кузьміна, О. Лавріненко, В. Семиченко, В. Сластьонін та ін.); теорії та методики мистецької освіти (С. Горбенко, В. Дряпіка, В. Лісовий, О. Михайличенко, Н. Мозгальова, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, О. Пехота, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Сотська, О. Шевнюк, Г. Щербакова, О. Щолокова та ін.); теорії виховної, світоглядної та комунікативної функцій музики (В. Медушевський, Є. Назайкінський та ін.); розвитку музичної культури й виконавства в історичному вимірі (Н. Кашкадамова, Л. Корній, В. Шульгіна та ін.);

гендерної теорії у сфері освіти (О. Аніщенко, Л. Булатова, Т. Говорун, Є. Ільїн, О. Кікінежді, Л. Кобелянська, В. Кравець, О. Луценко та ін.).

Для розв'язання поставлених завдань використано взаємопов'язані **методи дослідження**: *теоретичні*: аналіз, синтез, систематизація, узагальнення – для вивчення стану досліджуваної проблеми, визначення сутності основних понять, гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта, критеріїв, показників і рівнів її сформованості, обґрунтування педагогічних умов гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах; *емпіричні*: спостереження, опитування, тестування – для діагностики рівнів сформованості гуманістичної спрямованості особистості майбутніх фахівців; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) – для здійснення педагогічної діагностики, перевірки ефективності педагогічних умов та апробації моделі гуманізації професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів; *методи математичної статистики* – для оброблення одержаних даних і перевірки результативності експерименту з використанням t-критерію Стьюдента; *графічні*: таблиці, рисунки, діаграми – для наочної демонстрації та порівняння результатів дослідження.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Вінницького училища культури і мистецтв імені М. Д. Леонтовича, Тернопільського обласного державного музичного училища імені С. Крушельницької, Хмельницького музичного училища імені В. І. Заремби. На різних етапах дослідження в експерименті брали участь 322 студенти та 25 викладачів.

Організація та етапи дослідження. Дослідження здійснювалося впродовж 2008 – 2017 рр. у три етапи.

На *першому етапі* (2008–2010 рр.) здійснено аналіз наукових джерел, визначено методологічні та теоретичні основи дослідження, його об'єкт, предмет, мету, завдання, сформульовано концептуальну ідею, гіпотезу, визначено методи дослідження, розроблено програму дослідно-експериментальної роботи.

На *другому етапі* (2010–2013 рр.) визначено критерії, показники та рівні сформованості гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта; проведено констатувальний етап експерименту; теоретично обґрунтовано педагогічні умови та розроблено модель гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

На *третьому етапі* (2013–2017 рр.) проведено формувальний етап експерименту, метою якого була перевірка педагогічних умов та апробація моделі гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах; здійснено обробку та аналіз одержаних даних; апробовано результати дослідження; представлено їх прогностичне обґрунтування.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

вперше: обґрунтовано педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах (формування в студентів позитивної мотиваційної установки на гуманне ставлення до людей і до

себе; забезпечення змісту суспільно-гуманітарних, психолого-педагогічних і фахових дисциплін гуманітарною складовою; підготовка викладачів мистецьких навчальних закладів до суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу); доведено доцільність урахування гендерного аспекту як складової гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів; розроблено модель гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах, що враховує положення індивідуального, культурологічного, аксіологічного, діалогічного, інтегративного підходів, принципів гуманізації, демократичності, системності, зв'язку навчання з практикою, містить концептуальний, змістово-операційний та аналітичний блоки, результатом апробації якої є сформованість гуманістичної спрямованості особистості майбутніх фахівців; охарактеризовано критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-емпатійний, комунікативно-діяльнісний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта;

уточнено сутність поняття «гуманістична спрямованість особистості педагога-музиканта» як особистісної якості фахівця, що полягає в наявності у нього: системи мотивів і ціннісних орієнтацій на виявлення гуманності до людей і до себе; ґрунтовних знань із проблеми гуманізації та гендерного аспекту в галузі музичної освіти; комплексу гуманних якостей; сукупності вмінь взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу на основі толерантності, співпраці й партнерства, здатності фахівця до самовдосконалення й самореалізації; *подальшого розвитку* набули зміст, форми, методи й засоби гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні та впровадженні навчально-методичного забезпечення гуманізації професійної підготовки педагогів-музикантів, що вміщує: методичні рекомендації для викладачів: «Гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів», «Формування гуманістичної спрямованості майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки», «Формування гуманістичної спрямованості майбутніх педагогів-музикантів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»; лекції з питань гуманізації, творчі вправи та завдання, методичні матеріали для практичної та самостійної роботи студентів.

Висновки дослідження можуть бути використані в процесі розроблення стандартів музичної освіти, укладання програм навчальних дисциплін із підготовки майбутніх педагогів-музикантів, створення підручників, навчальних посібників, методичного забезпечення практичної та самостійної роботи студентів мистецьких навчальних закладів, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Вінницького училища культури і мистецтв (акт № 1182 від 16.12.2016 р.), Тернопільського обласного державного музичного училища (акт № 432 від 1.11.2016 р.), Хмельницького музичного училища (акт № 174 від 21.10.2016 р.), у процес підвищення кваліфікації педагогів дитячих музичних шкіл у Вінницькому

обласному навчально-методичному центрі галузі культури, мистецтв і туризму (акт № 264 від 22.11.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. У статті [1] авторці належить обґрунтування гендерної складової гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом доповідей на конференціях: міжнародних: «Гуманізм та освіта» (Вінниця, 2010), «Розвиток наукових досліджень 2010» (Полтава, 2010), «Пріоритети розвитку педагогічних і психологічних наук у XXI столітті» (Одеса, 2013), «Актуальні питання педагогіки та психології: наукові дискусії» (Львів, 2013), «Фактори розвитку педагогічних і психологічних наук у XXI столітті» (Харків, 2014), «Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективні і пріоритетні напрямки досліджень» (Київ, 2017); всеукраїнській: «Освіта в інформаційному суспільстві: філософські, психологічні та педагогічні аспекти» (Суми, 2010); регіональній: «Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців у ВНЗ I-II рівнів акредитації: досвід, проблеми і перспективи» (Вінниця, 2014); міжвузівській: «Інтеграція змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів» (Євпаторія, 2010), Інтернет-конференції: «Інноваційні педагогічні технології в підготовці фахівців з вищою освітою: проблеми, перспективи» (Вінниця, 2013).

Публікації. Основні положення й висновки дослідження викладено у 18 публікаціях, з яких 17 одноосібних. Із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні, 3 методичні рекомендації, 9 статей у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел (273 найменування, з них 10 – іноземними мовами). Загальний обсяг роботи становить 301 сторінку, основний зміст – 167 сторінок. У тексті вміщено 44 таблиці, 3 рисунки, 24 додатки (на 95 сторінках).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, концептуальну ідею, гіпотезу, завдання, теоретичні та методологічні основи, методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичне значення одержаних результатів, представлено інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У *першому розділі* – «**Теоретичні основи проблеми гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах**» – здійснено аналіз наукових праць щодо розвитку ідей гуманізму в зарубіжній і вітчизняній музичній освіті; розглянуто проблему гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у педагогічній теорії та практиці; розкрито гендерний аспект досліджуваної проблеми.

Вивчення наукової літератури дозволило дійти висновку, що розвиток ідей гуманізму в музичній освіті впродовж культурно-історичних епох і музичних стилів обумовлювався соціальними чинниками та загальнопедагогічними теоріями.

У зарубіжній музичній освіті провідними гуманістичними були ідеї поваги до учня, врахування його вікових особливостей, поєднання доброзичливості й вимогливості, заохочення індивідуального розуміння учнем змісту музичного твору у процесі його вивчення, гармонійного розвитку учня засобами музики.

З'ясовано, що ідеї гуманізму в українській музичній освіті ґрунтувалися на поєднанні гуманістичних положень європейських культур і вітчизняних традицій, які полягали у визнанні гідності учня, його права на вільне творче самовираження, скерованості навчання на формування світогляду, культури мислення й почуттів, добротності й гуманності вихованця, його вмінь взаємодії з людьми, обстоюванні пріоритету осягнення змісту музичного твору над засобами його втілення, поєднанні музичного виховання з духовно-моральним.

Встановлено, що попри певні досягнення в реалізації гуманістичних ідей у музичній освіті, означений процес не набув системності через панування технократичного суспільного світогляду, що зумовлювало домінування утилітарних, прагматичних завдань над завданням формування особистості учня.

На основі аналізу наукових джерел виявлено, що сучасні вчені розглядають гуманізацію професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів як механізм реалізації особистісної зорієнтованості освітнього процесу, що сприятиме максимальному саморозвитку й самовиявленню майбутніх фахівців, їх здатності до ефективної взаємодії з іншими людьми, формуванню на основі засвоєних знань, умінь і навичок гуманістичного світогляду й ціннісних орієнтацій, відповідних особистісних і професійних якостей.

Вивчення стану професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах уможливило окреслення наявних проблем щодо реалізації гуманістичних засад: недостатність у змісті навчальних дисциплін інформації гуманістичного спрямування, неврахування ціннісно-сміслових аспектів знань, музичних творів, гендерних особливостей студентів; переважання пояснювально-репродуктивних методів навчання, які не сприяють виявленню майбутніми фахівцями активності, ініціативності та самостійності (зокрема щодо вироблення власного варіанту інтерпретації музичного твору, вибору форм і способів діяльності), ґрунтуються на суб'єкт-об'єктній взаємодії викладача й студента; пріоритет вузькопрофесійної (виконавської) підготовки та відсутність цілеспрямованого формування в майбутніх фахівців усвідомленого сприйняття професії педагога-музиканта як гуманістичної за своєю сутністю, набуття ними гуманістичної спрямованості як професійно значущої якості.

З'ясовано, що в сучасних умовах важливою складовою гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів є врахування гендерного аспекту, що сприятиме ефективному саморозвитку студентів як самобутніх і самодостатніх особистостей, їх успішній самореалізації, згідно з власними здібностями й прагненнями, налагодженню між усіма учасниками освітнього процесу партнерської взаємодії та співпраці.

У другому розділі – «Педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах» – теоретично обґрунтовано педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів і представлено модель гуманізації означеної підготовки в мистецьких навчальних закладах; визначено критерії, показники та рівні сформованості гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта.

На основі теоретичного аналізу визначено педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах: формування в студентів позитивної мотиваційної установки на гуманне ставлення до людей і до себе; забезпечення змісту суспільно-гуманітарних, психолого-педагогічних і фахових дисциплін гуманітарною складовою; підготовка викладачів мистецьких навчальних закладів до суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу.

Визначення першої педагогічної умови – формування в студентів позитивної мотиваційної установки на гуманне ставлення до людей і до себе – ґрунтується на створенні організаційних і психологічних механізмів розвитку в студентів внутрішніх мотивів виявлення гуманності, формування системи гуманістичних цінностей, зміцнення позитивного ставлення до професії педагога-музиканта як гуманної за своєю сутністю.

Забезпечення змісту суспільно-гуманітарних, психолого-педагогічних і фахових дисциплін гуманітарною складовою (друга педагогічна умова) передбачає збагачення змісту означених навчальних дисциплін гуманістичною тематикою, актуалізацію ціннісного потенціалу знань, творів музичного мистецтва, що сприятиме формуванню майбутніми фахівцями власних поглядів і переконань, гуманних почуттів як основи гуманістично-спрямованої професійної діяльності.

Підготовка викладачів мистецьких навчальних закладів до суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу (третья педагогічна умова) передбачає скерованість на усвідомлення викладачами актуальності й практичного значення гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів, набуття нових знань, що сприятиме коригуванню викладачами власних поглядів, особистісних якостей, створенню в процесі навчання атмосфери поваги й довіри, рівноправної взаємодії зі студентами (незалежно від віку, досвіду, рівня знань тощо).

Визначені педагогічні умови стали підґрунтям розроблення моделі гуманізації професійної підготовки педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах (рис. 1), що є схематичним відображенням розгорнутого в часі освітнього процесу.

Модель містить концептуальний (мета, методологічні підходи та принципи), змістово-операційний (зміст, форми, методи, засоби навчання) та аналітичний (критерії та рівні сформованості гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта) взаємопов'язані блоки. Модель впроваджується поетапно, результатом кожного з етапів (мотивувально-стимулювального, інформаційно-пізнавального, реалізувального) є підвищення рівня гуманістичної спрямованості особистості майбутніх педагогів-музикантів, що забезпечить їх здатність до реалізації гуманістичних засад у навчанні й вихованні учнівської молоді.

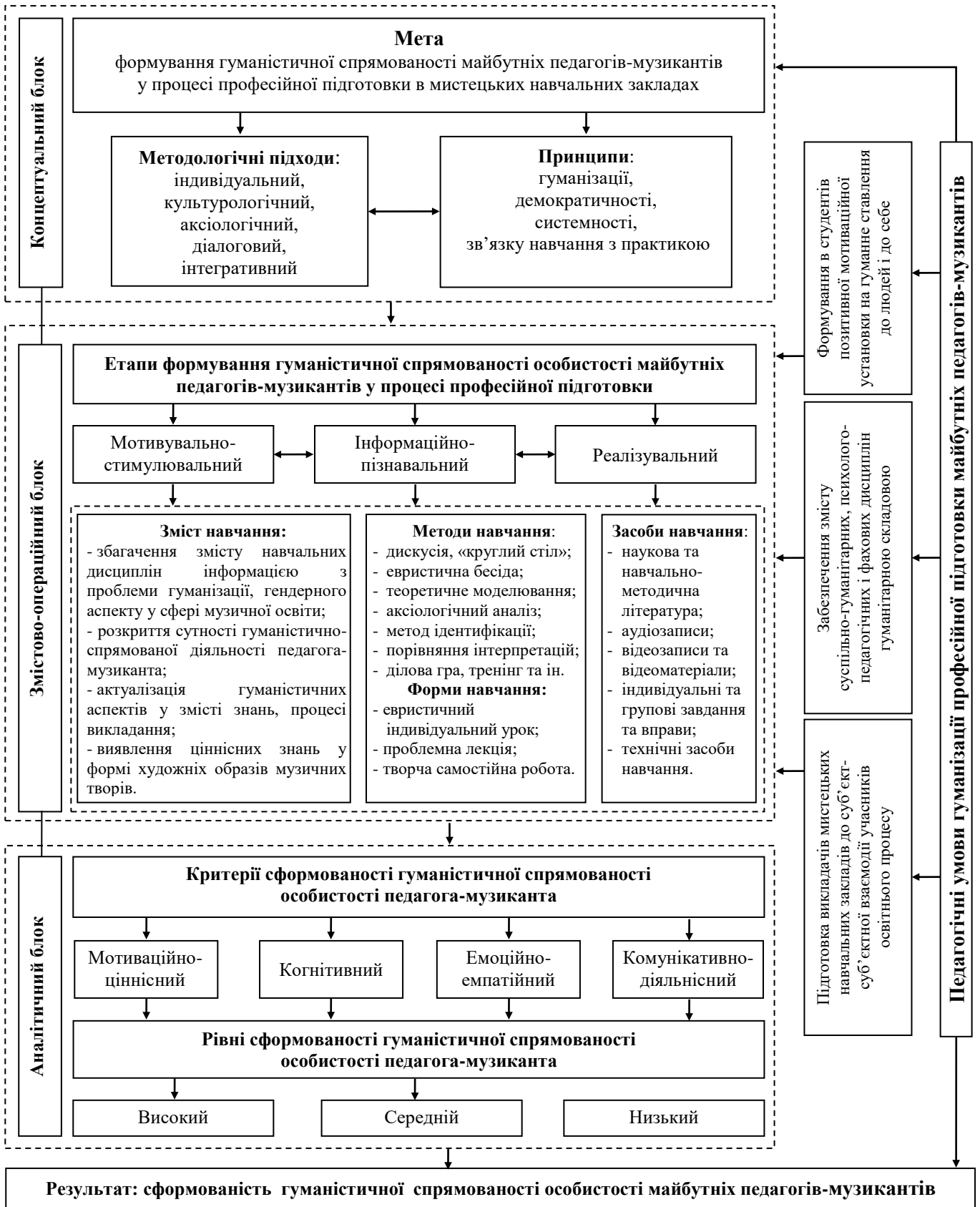

Рис. 1. Модель гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах

Гуманістична спрямованість особистості педагога-музиканта розглядається як інтегративна якість фахівця, що полягає у наявності в нього: системи мотивів і ціннісних орієнтацій на виявлення гуманності до людей і до себе; ґрунтовних знань із проблеми гуманізації та гендерного аспекту в галузі музичної освіти; комплексу гуманних якостей; сукупності вмінь взаємодії з людьми на основі толерантності, співпраці й партнерства, здатності фахівця до самовдосконалення й самореалізації.

Розроблено критерії та показники сформованості гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта: мотиваційно-ціннісний (позитивне ставлення до обраної професії, наявність гуманістичних ціннісних орієнтацій, системи мотивів гуманного ставлення до людей і до себе, поєднання типів спрямованості – на діяльність, на спілкування, на особисті досягнення); когнітивний (системність і глибина знань із проблеми гуманізації, усвідомлення їх актуальності й практичного значення, розуміння сутності основних понять, обізнаність щодо гендерних питань, змісту гуманістично-спрямованої діяльності педагога-музиканта); емоційно-емпатійний (здатність до розуміння почуттів – власних та інших людей, емпатійної ідентифікації з іншою людиною, сформованість особистісних якостей (чуйність, доброзичливість, толерантність, неприйняття несправедливості, здатність допомагати людям тощо, а також самоповага, висока самооцінка, віра у власні сили і здібності, прагнення до самовдосконалення тощо); комунікативно-діяльнісний (наявність умінь демократичного стилю спілкування, конструктивного вирішення конфліктів, аналізу явищ, подій, дій і вчинків із позиції гуманістичних цінностей, готовність до взаємодії з людьми на основі діалогу, співпраці й партнерства, до саморозвитку й самореалізації). На основі охарактеризованих критеріїв і показників гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта визначено рівні сформованості означеного феномена в студентів: високий, середній, низький.

У *третьому розділі* – **«Організація та результати дослідно-експериментальної роботи з гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів»** – здійснено діагностику стану сформованості гуманістичної спрямованості студентів на констатувальному етапі експерименту, розкрито організацію та перебіг формувального експерименту з перевірки педагогічних умов та апробації моделі гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів, проаналізовано результати дослідно-експериментальної роботи.

Вивчення теоретичних основ досліджуваної проблеми уможливило проведення констатувального експерименту, метою якого була діагностика стану сформованості гуманістичної спрямованості особистості майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки в мистецьких навчальних закладах.

Аналіз одержаних на констатувальному етапі експерименту даних діагностики рівнів сформованості гуманістичної спрямованості особистості студентів трьох навчальних закладів (Вінницького училища культури і мистецтв імені М. Д. Леонтовича, Тернопільського обласного державного музичного училища імені С. Крушельницької, Хмельницького музичного училища імені В. І. Заремби), які навчалися за спеціалізаціями «Фортепіано», «Оркестрові струнні інструменти», «Теорія музики», засвідчив переважання низького (ЕГ і КГ – по 50%) і середнього (ЕГ – 37%, КГ – 36,4%) рівнів сформованості означеного феномена.

Для перевірки ефективності педагогічних умов та апробації моделі гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів було проведено формувальний експеримент, який здійснювався впродовж трьох взаємопов'язаних та взаємодоповнювальних етапів: мотивувально-стимулювального, інформаційно-пізнавального та реалізувального.

На мотивувально-стимулювальному етапі (1 курс) під час вивчення навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Фах», «Світова музична література» та ін. відбувалось створення діалогічних педагогічних ситуацій, «ситуацій успіху», ситуацій переживання позитивних емоцій, використання вправ і завдань мотиваційного характеру (написання есе щодо власного розуміння змісту музичного твору та емоційних реакцій його сприйняття, класифікація емоцій, «підтекстування» мелодії музичного твору, порівняння оригінальної та естрадної версій музичного твору тощо), застосування методів стимулювання пізнання та самопізнання, цілеспрямованої організації осягнення студентами цінностей музичного мистецтва та переживання музичних образів (методи евристичної бесіди, аксіологічного аналізу музичного твору, ідентифікації з «героєм» музичного твору та ін.), що сприяло активізації в майбутніх педагогів-музикантів психологічних механізмів набуття гуманістичної спрямованості, формуванню власної системи гуманістичних цінностей, позитивного ставлення до обраної професії, до людей і до себе, здатності розуміти іншу людину, сприймати її як самоцінну особистість, посиленню прагнення майбутніх фахівців до самовдосконалення й самореалізації.

На інформаційно-пізнавальному етапі (2–3 курси) в процесі вивчення навчальних дисциплін «Фах», «Концертмейстерський клас», «Методика», «Фольклор», «Українська музична література», «Світова музична література», «Основи педагогіки та психології», «Основи права», «Соціологія», «Культурологія» «Філософія» впроваджувалась розроблена тематика лекцій, практичної і самостійної роботи студентів із проблем гуманізації, відбувалась актуалізація ціннісних аспектів у змісті знань, творах музичного мистецтва, виявлення особистісних смислів у їх опануванні; застосовувались методи театралізації, презентації (за допомогою ІКТ), комплекс спеціальних вправ і завдань (спостереження, самоспостереження, міні-дослідження особистісних якостей видатних музикантів, аналіз змісту навчально-методичної літератури щодо розкриття гендерної тематики та ін.), що забезпечило засвоєння студентами інформації з проблеми гуманізації та гендерного аспекту в галузі музичної освіти, сутності основних понять, змісту гуманістично-спрямованої діяльності педагога-музиканта, формування ними на основі здобутих знань власних суджень, поглядів і переконань.

На реалізувальному етапі (4 курс) під час вивчення навчальних дисциплін «Світова музична література», «Історія виконавства», «Методико-виконавський аналіз» та ін. застосовувались інтерактивні методи й форми навчання (дискусія, «круглий стіл», моделювання, аналіз конкретних ситуацій взаємодії, ділова гра, тренінг), що сприяло усвідомленню студентами себе як майбутніх педагогів-музикантів, набуттю ними гуманних якостей, умінь діалогічної взаємодії, співпраці з усіма учасниками освітнього процесу, виробленню моделей поведінки на основі

толерантності, емпатійності, поваги до людей і самоповаги, підвищенню самооцінки студентів, їх ефективному саморозвитку й самовиявленню.

Перевірка ефективності проведеної дослідно-експериментальної роботи здійснювалася шляхом порівняльного аналізу одержаних результатів щодо рівнів сформованості гуманістичної спрямованості студентів ЕГ і КГ за визначеними критеріями до початку формульовального експерименту та після його завершення.

За результатами діагностики, проведеної наприкінці формульовального етапу експерименту, в респондентів ЕГ виявлено позитивну динаміку формування гуманістичної спрямованості – зростання показників високого (з 13% до 34,8%) та середнього (з 37% до 54,3%) рівнів і зниження показників низького рівня (з 50% до 10,9%) гуманістичної спрямованості особистості майбутніх педагогів-музикантів, що відображено на гістограмі (рис. 2).

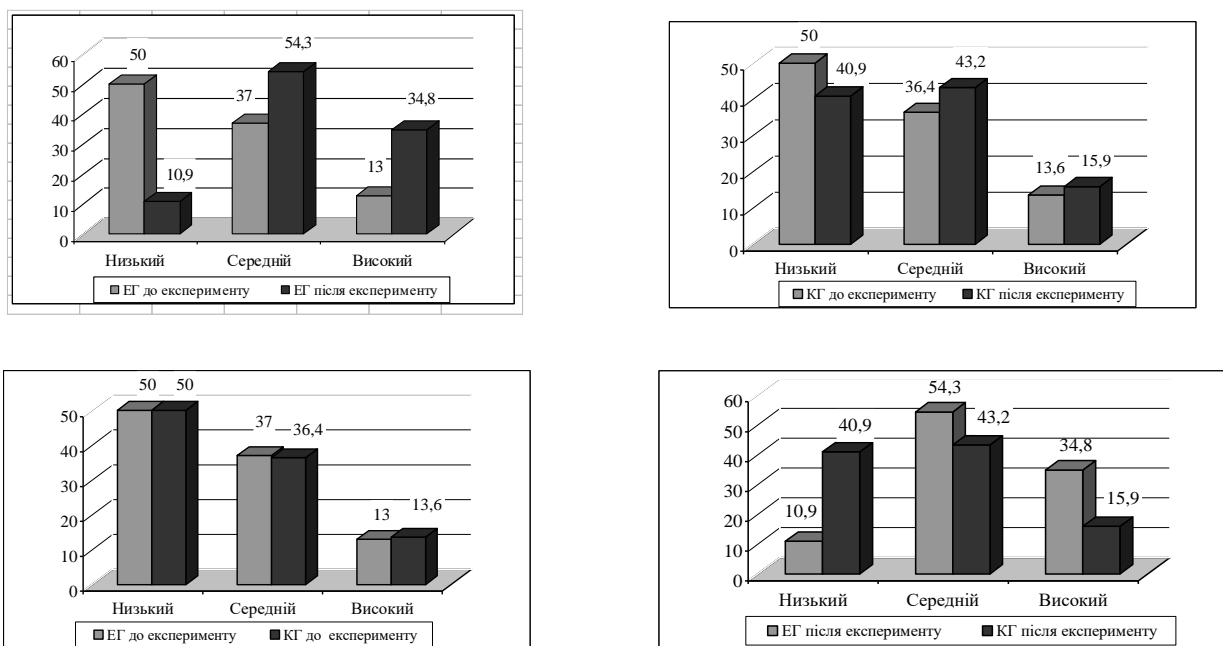

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованості гуманістичної спрямованості особистості майбутніх педагогів-музикантів ЕГ і КГ до початку формульовального експерименту та після його завершення

Доведення статистичної значущості результатів педагогічного експерименту відбувалося за t-критерієм Стьюдента й підтвердило ефективність проведеної дослідно-експериментальної роботи.

Узагальнення результатів і висновків проведеного дослідження дало змогу здійснити їх прогностичне обґрунтування та сформулювати положення щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах у напрямі реалізації гуманістичних засад на державному рівні та рівні мистецьких навчальних закладів.

Таким чином, результати дослідно-експериментальної роботи засвідчили ефективність визначених педагогічних умов і моделі гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

ВИСНОВКИ

Проведене теоретичне та дослідно-експериментальне дослідження з проблеми гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладів засвідчило досягнення поставленої мети, вирішення завдань дослідження та дало можливість сформулювати висновки.

1. На основі аналізу наукових джерел визначено гуманізацію професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів як процес, що відображається у скерованості навчання на розвиток самобутньої особистості майбутнього фахівця, його творчої індивідуальності засобами музичного мистецтва, формування стосунків поваги й довіри між усіма учасниками освітнього процесу, що сприятиме максимальній реалізації студентами своїх задатків і здібностей, потреб і прагнень, виробленню на основі здобутих знань гуманістичних ціннісних орієнтацій і мотивів професійної діяльності, гуманних якостей і вмінь співпраці й партнерства.

Вивчення стану професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів дозволило стверджувати, що традиційний (авторитарно-репродуктивний) підхід, який домінує в мистецьких навчальних закладах, унеможливує реалізацію гуманістичних засад у підготовці майбутніх фахівців, цілеспрямоване формування в студентів усвідомленості гуманістичної сутності обраної професії, гуманістичної спрямованості як важливої особистісної та професійної якості педагога-музиканта.

2. На підставі здійсненого теоретичного аналізу обґрунтовано педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах: формування в студентів позитивної мотиваційної установки на гуманне ставлення до людей і до себе; забезпечення змісту суспільно-гуманітарних, психолого-педагогічних і фахових дисциплін гуманітарною складовою; підготовка викладачів мистецьких навчальних закладів до суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу.

3. У процесі дослідження з'ясовано, що результатом гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах є сформованість гуманістичної спрямованості особистості майбутнього фахівця як особистісної якості, що об'єднує: мотиви й ціннісні орієнтації на гуманне ставлення до людей і до себе; систему знань із проблеми гуманізації, гендерного аспекту у сфері музичної освіти; комплекс особистісних якостей (повага до людей, здатність розуміти їхні емоції та власні почуття, доброзичливість, чуйність, емпатійність, здатність допомагати тим, хто цього потребує, а також самоповага, віра у власні сили й здібності, висока самооцінка, прагнення до самовдосконалення); сукупність умінь ефективно взаємодіяти з людьми на основі толерантності й партнерства, здатність майбутнього педагога-музиканта до саморозвитку й самореалізації.

Відповідно до змістових характеристик гуманістичної спрямованості особистості педагога-музиканта визначено взаємопов'язані критерії сформованості означеного феномена в майбутніх фахівців (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-емпатійний, комунікативно-діяльнісний) та їхні показники, що дозволяють діагностувати рівні сформованості гуманістичної спрямованості (високий, середній, низький) студентів-музикантів.

4. Теоретично обґрунтовано модель гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах, яка є схематичним відображенням розгорнутого в часі освітнього процесу, що здійснюється відповідно до поставленої мети. Модель побудована з урахуванням положень індивідуального, культурологічного, аксіологічного, діалогічного, інтегративного підходів, принципів гуманізації, демократичності, системності, зв'язку навчання з практикою, складається з трьох взаємопов'язаних блоків (концептуального, змістово-операційного, аналітичного), адекватно представляє зміст, форми, методи, засоби, педагогічні умови організації освітнього процесу, реалізується поетапно (мотивувально-стимулювальний, інформаційно-пізнавальний, реалізувальний етапи), а результатом є сформованість гуманістичної спрямованості особистості майбутніх педагогів-музикантів.

Проведена дослідно-експериментальна робота засвідчила зростання показників високого (на 21,8%) та середнього (на 17,3%) рівнів гуманістичної спрямованості студентів ЕГ та зменшення показників низького (на 39,1%) рівня означеної особистісної якості майбутніх педагогів-музикантів. У КГ відповідні показники не зазнали істотних змін (2,3%, 6,8%, 9,1%), що підтвердило ефективність розробленої моделі та теоретично обґрунтованих педагогічних умов гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів.

5. Розроблено навчально-методичне забезпечення щодо гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах, до якого увійшли: 3 методичні рекомендації для викладачів, лекції з питань гуманізації, гендерного аспекту у сфері музичної освіти, матеріали для практичної та самостійної роботи студентів, індивідуальні та групові творчі вправи й завдання. Доведено, що використання запропонованих матеріалів сприяє формуванню гуманістичної спрямованості особистості майбутніх педагогів-музикантів, активізує в студентів потребу здійснювати навчання й виховання учнівської молоді на гуманістичних засадах, прагнення до постійного особистісного та професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Водночас дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах. Перспективними напрямками подальших наукових пошуків є: вивчення зарубіжного досвіду гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів; обґрунтування теоретичних і методичних засад формування гуманістичної спрямованості педагогів дитячих музичних шкіл (шкіл мистецтв, шкіл естетичного виховання) в системі післядипломної педагогічної освіти; дослідження проблеми створення у мистецьких навчальних закладах гуманістично-орієнтованого освітнього середовища.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Герасимова, І. Г., Кочурська, І. В. (2011). Гуманізація професійної підготовки педагогів крізь призму гендерних проблем. В Т. М. Байбара та ін. (Ред.), *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 8, 37-43.
2. Кочурська, І. В. (2013). Гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів як соціально-педагогічна проблема у вітчизняній науці та практиці. В І. А. Зязюн та ін. (Ред.), *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 36, 313-317.
3. Кочурська, І. В. (2010). Інноваційні підходи до професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів (гендерний аспект). В І. А. Зязюн та ін. (Ред.), *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 24, 177-182.
4. Кочурська, І. В. (2013). Особливості історичного розвитку гуманістичних ідей у музичній освіті молоді. *Народна освіта*, 3(21). URL: www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=1459.
5. Кочурська, І. В. (2010). Сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів. В В. І. Сипченко (Ред.), *Гуманізація навчально-виховного процесу*, 5, II, 68-73.
6. Кочурская, И. В. (2013). Педагогические условия гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов. *GESJ: Education Science and Psychology*, 3(25), 77-89. URL: www.gesj.internet-academy.org.ge/download.php?id=2186.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Кочурська, І. В. (2010). Гендерний підхід як чинник гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів. В Б. І. Мокін та ін. (Ред.), *Гуманізм та освіта: X Міжнародна науково-практична конференція, Вінниця, 14–16 вересня* (с. 368–372). Вінниця: УНІВЕРСУМ–Вінниця.
8. Кочурська, І. В. (2017). Гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах: результати та прогнози. В кол. ред., *Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрямки досліджень: Міжнародна науково-практична конференція, Київ, 2–3 червня* (с. 42–45). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології».
9. Кочурська, І. В. (2014). Гуманізація професійної підготовки як засіб формування творчої свободи музиканта-виконавця. В О. С. Домінський та ін. (Ред.), *Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців у ВНЗ I-II рівнів акредитації: досвід, проблеми, перспективи: I регіональна науково-методична конференція, Вінниця, 26 лютого* (Вип. 1, с. 233–238). Вінниця: ФОП Рогольська І. О.

10. Кочурська, І. В. (2010). До проблеми оновлення змісту й методів навчання у сфері мистецької освіти. В О. В. Михайличенко, *Освіта в інформаційному суспільстві: філософські, психологічні та педагогічні аспекти: Всеукраїнська науково-практична конференція, Суми, 27-28 жовтня* (с. 152–153). Суми: Університетська книга.

11. Кочурська, І. В. (2010). Індивідуалізація підготовки фахівців у сфері мистецької освіти. В кол. ред., *Розвиток наукових досліджень 2010: VI міжнародна науково-практична конференція, Полтава, 22–24 листопада* (Т. 10, с. 103–105). Полтава: «ІнтерГрафіка».

12. Кочурська, І. В. (2013). Критерії ефективності формування гуманістичної спрямованості майбутніх педагогів-музикантів як ядра професійної майстерності. В кол. ред., *Пріоритети розвитку педагогічних і психологічних наук у XXI столітті: Міжнародна науково-практична конференція, Одеса, 7-8 червня* (с. 33–37). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки».

13. Кочурська, І. В. (2014). Модель гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів. В кол. ред., *Фактори розвитку педагогічних і психологічних наук у XXI столітті: Міжнародна науково-практична конференція, Харків, 12-13 вересня* (с. 62–65). Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень».

14. Кочурська, І. В. (2013). Реалізація гуманістичних ідей у професійній підготовці педагогів-музикантів шляхом упровадження проблемного навчання. В кол. ред., *Актуальні питання педагогіки та психології: наукові дискусії: Міжнародна науково-практична конференція, Львів, 8-9 листопада* (с. 75–79). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота».

15. Кочурська, І. В. (2013). Формування гуманістичної спрямованості як складової професійної компетентності майбутніх фахівців. *Інноваційні педагогічні технології в підготовці майбутніх фахівців з вищою освітою: проблеми, перспективи: Міжнародна науково-методична Інтернет-конференція*. URL: www.conf.vnu.edu.ua/inpedtex2013/.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дослідження

16. Кочурська, І. В. (2014). *Гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів: методичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів культури і мистецтв*. Вінниця: Вінницький національний аграрний університет.

17. Кочурська, І. В. (2014). *Формування гуманістичної спрямованості майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки: методичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів культури і мистецтв*. Вінниця: Вінницький національний аграрний університет.

18. Кочурська, І. В. (2014). *Формування гуманістичної спрямованості майбутніх педагогів-музикантів у процесі викладання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»: методичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів культури і мистецтв*. Вінниця: Вінницький національний аграрний університет.

АНОТАЦІЇ

Кочурська І.В. Педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ, 2018.

У дисертації досліджено проблему гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах. Здійснено теоретичний аналіз означеної проблеми в педагогічній теорії та практиці. Доведено необхідність урахування гендерного аспекту в процесі гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

Встановлено, що результатом гуманізації професійної підготовки педагогів-музикантів є сформованість у майбутніх фахівців гуманістичної спрямованості як особистісної якості, що забезпечить їх успішну самореалізацію, здатність здійснювати навчання учнівської молоді на засадах гуманістичних цінностей.

Уточнено сутність поняття «гуманістична спрямованість особистості педагога-музиканта», визначено критерії, показники та рівні її сформованості. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови, розроблено та апробовано модель гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у мистецьких навчальних закладах.

Підготовлено та впроваджено в освітній процес мистецьких навчальних закладів навчально-методичне забезпечення, що сприяє підвищенню ефективності гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх педагогів-музикантів, мистецькі навчальні заклади, гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів, гуманістична спрямованість особистості майбутнього педагога-музиканта, педагогічні умови, модель.

Кочурская И.В. Педагогические условия гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов в учебных заведениях культуры и искусств. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Институт педагогического образования и образования взрослых НАПН Украины, Киев, 2018.

В диссертации исследуется проблема гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов в учебных заведениях культуры и искусств. Осуществлен теоретический анализ данной проблемы в педагогической теории и практике. Доказана необходимость учета гендерного аспекта в процессе гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов в учебных заведениях культуры и искусств.

Установлено, что результатом гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов является сформированность у них гуманистической

направленности, обеспечивающей их успешную самореализацию, способность осуществлять гуманистический подход в обучении и воспитании детей.

Гуманистическая направленность личности будущего педагога-музыканта рассматривается как личностное качество, проявляющееся в наличии у специалиста системы мотивов и ценностных ориентаций на гуманное отношение к людям и к себе; знаний в области гуманизации и гендерного аспекта в сфере музыкального образования; комплекса гуманных качеств (уважение к людям, способность понимать их эмоции, собственные чувства, доброжелательность, эмпатичность, чуткость, способность помогать другим, а также самоуважение, высокая самооценка, вера в собственные силы и способности); совокупности умений взаимодействия с людьми на основе равенства, толерантности, партнерства, способности специалиста к самосовершенствованию и самореализации.

Охарактеризованы взаимосвязанные критерии (мотивационно-ценностный, когнитивный, эмоционально-эмпатичный, коммуникативно-деятельный), показатели и уровни гуманистической направленности личности педагога-музыканта (высокий, средний, низкий).

Обоснованы педагогические условия гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов в учебных заведениях культуры и искусств (формирование у студентов положительной мотивационной установки на гуманное отношение к людям и к себе; обеспечение содержания общественно-гуманитарных, психолого-педагогических и специальных дисциплин гуманитарной составляющей; подготовка преподавателей учебных заведений культуры и искусств к субъект-субъектному взаимодействию участников образовательного процесса), которые стали основой разработки модели гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов. Модель включает концептуальный, содержательно-операциональный и аналитический блоки, базируется на положениях индивидуального, культурологического, аксиологического, диалогического, интегративного подходов, принципах гуманизации, демократичности, системности, связи учебы с практикой, реализуется поэтапно (мотивационно-стимулирующий, информационно-познавательный, реализующий этапы), что предусматривает: внедрение разработанной тематики лекций, практической и самостоятельной работы студентов по проблемам гуманизации, гендерного аспекта в области музыкального образования, использование комплекса индивидуальных и групповых заданий и упражнений (самонаблюдение, наблюдение, классификация эмоций, «подтекстование» мелодии музыкального произведения, эссе о собственном понимании ценностного содержания музыкального произведения, сопоставление оригинальной и эстрадной версий музыкального произведения и др.), применение методов аксиологического анализа музыкального произведения, идентификации с «героем» музыкального произведения, совокупности интерактивных методов обучения (дискуссия, «круглый стол», эвристическая беседа, анализ конкретных ситуаций взаимодействия, моделирование, деловая игра, тренинг).

Подготовлено и внедрено в образовательный процесс учебных заведений культуры и искусств учебно-методическое обеспечение, которое способствует

повышению эффективности гуманизации профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущих педагогов-музыкантов, учебные заведения культуры и искусств, гуманизация профессиональной подготовки будущих педагогов-музыкантов, гуманистическая направленность личности педагога-музыканта, педагогические условия, модель.

Kochurska I. V. Pedagogical Conditions of Humanization of Future Music Teachers' Professional Training at Artistic Educational Institutions – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education – The Institute of Pedagogical Education and Adult Education at the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2018.

In the dissertation the problem of humanization of the future music teachers' professional training at the artistic educational institutions is investigated. The theoretical analysis of this problem in the scientific literature is carried out. The necessity of taking into account the gender aspect as a component of humanization of the future music teachers' professional training at the artistic educational institutions is proved.

It is established that the result of humanization of the future music teachers' professional training is the formation of the humanistic direction of the future specialists as a personal characteristic, which will ensure their successful self-realization, the ability to carry out the education of pupils on the basis of the humanistic values. The essence and content of the concept "a humanistic direction of the music teachers' personality" is specified, the criterial characteristics, indicators and levels of its formation are determined.

The pedagogical conditions of humanization of the future music teachers' professional training at the artistic educational institutions have been substantiated. The model of humanization of the future music teachers' professional training has been developed and tested.

Educational and methodical support has been prepared and implemented to the educational process of the artistic educational institutions, which helps to increase the efficiency of humanization of the future music teachers' professional training

Keywords: professional training of the future music teachers, artistic educational institutions, humanization of the future music teachers' professional training, humanistic direction of the music teachers' personality, pedagogical conditions, model.